

Nader onderzoek vleermuizen

Herontwikkeling Regenboogschool Nieuwendijk

projectnummer 0434410.00
definitief revisie 00
5 september 2019

Nader onderzoek vleermuizen

Herontwikkeling Regenboogschool Nieuwendijk

projectnummer 0434410.00

definitief revisie 00

5 september 2019

Auteurs

J.M. Kooijman

Opdrachtgever

Gemeente Altena

Sportlaan 170

4286 ET ALMERK

Antea Group is aangesloten bij het
Netwerk Groene Bureaus

De informatie in voorliggende rapportage is (deels) afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

datum vrijgave
5-9-2019

beschrijving revisie 00
definitief

goedkeuring
drs. ing. M.L. Braad

vrijgave
Ing. W.A. Matla

Inhoudsopgave

Blz.

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Planvoornemen	1
2	Wettelijk kader Wet natuurbescherming	3
2.1	Algemeen	3
2.2	Soortbescherming	3
2.2.1	Ontheffingsplicht	4
2.2.2	Zorgplicht	4
3	Methodiek	5
3.1	Vleermuizen	5
3.2	Veldbezoeken	6
3.3	Overzicht veldbezoeken	6
4	Resultaten	8
4.1	Algemeen	8
4.1.1	Zomer- en kraamverblijfplaatsen	10
4.1.2	Paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen	11
4.1.3	Winterverblijfplaatsen	12
4.1.4	Foerageergebieden en vliegroutes	12
5	Effectbeoordeling	14
5.1	Toetsing Wet natuurbescherming	14
5.1.1	Verblijfplaatsen	14
5.1.2	Overzicht compensatie	17
6	Conclusie en Aanbevelingen	19
7	Bronnen	20

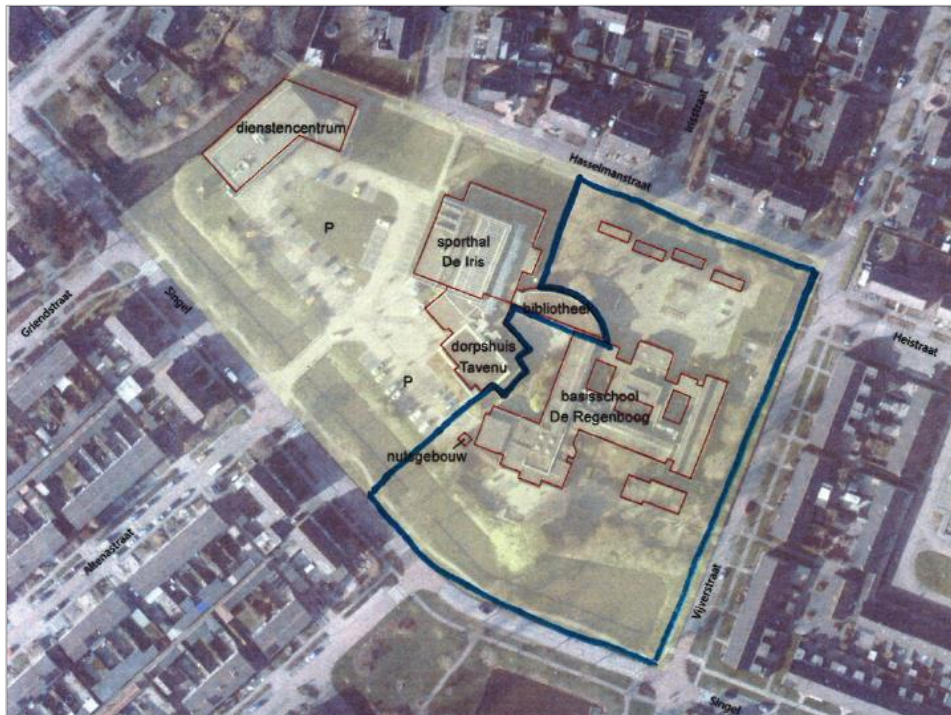
1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Altena is voornemens om aan de Hasselmanstraat 1 te Nieuwendijk de Regenboogschool te herontwikkeling naar een Multi Functionele Accommodatie (MFA). De bestaande gebouwen worden hiervoor gesloopt. Bij ruimtelijke ingrepen moet rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en met beschermde gebieden. Er dient onderzocht te worden of de geplande ingrepen effect hebben op beschermde soorten of beschermde gebieden (Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland). Ontwikkelingen mogen niet zonder meer plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna. In dit kader is inzicht gewenst in de aanwezige natuurwaarden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties. In dit kader is een Natuurtoets uitgevoerd voor de voorgenomen ontwikkeling (Antea Group, 2018).

Uit deze Natuurtoets is naar voren gekomen dat het schoolgebouw in het plangebied mogelijk functies bevat voor vleermuizen. Om te bepalen of dit daadwerkelijk het geval is, is nader onderzoek uitgevoerd. In voorliggende rapportage zijn de resultaten van het nader onderzoek beschreven, betreffende de Hasselmanstraat 1.

In Figuur 1.1 is de globale ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 1.1. Ligging van het plangebied (blauw omkaderd). Bron: Gemeente Werkendam, 2018.

1.2 Planvoornemen

De initiatiefnemer is voornemens om de huidige Regenboogschool op de Hasselmanstraat 1 te slopen en het gebied te herontwikkeling tot een MFA. Vooralsnog is het niet bekend wanneer het

bestemmingsplan wordt gewijzigd. Na wijziging van het bestemmingsplan is de planning om de bestaande bebouwing in 2020 te slopen.

2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Dit hoofdstuk beschrijft het wettelijk kader van de soortenbescherming ([paragraaf 2.2](#)) en de gebiedsbescherming ([paragraaf 2.3](#)) relevant voor voorliggende Natuurtoets.

2.1 Algemeen

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) heeft per 1 januari 2017 de Boswet, Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden. In het voorliggende Nader onderzoek wordt enkel ingegaan op de soortbescherming. Hier zal in Hoofdstuk 5 aan getoetst worden.

2.2 Soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. Het gaat om de volgende drie categorieën:

1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. **soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief Bijlage I en II uit Verdrag van Bern en Bijlage I uit Verdrag van Bonn, met uitzondering van vogels;**
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').

De verbodsbepalingen en ontheffingsgronden voor de eerste twee categorieën komen rechtstreeks uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De derde categorie vindt zijn oorsprong in de nationale wetgeving.

Voorliggende toetsing richt zich op het voorkomen van vleermuizen. Deze soortgroep is beschermd in het kader van de Habitatrichtlijn en staat vermeld in artikel 3.5 van de Wnb. Onderstaand zijn de verbodsbepalingen uit dit artikel uiteengezet.

Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn met uitzondering van vogels) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden. Daarnaast geldt er een verbod op om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding..

Artikel 3.5 Wet natuurbescherming Europees beschermde soorten

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, Bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn met uitzondering van vogels, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied

2.2.1 Ontheffingsplicht

Indien bij het voornemen gestelde verboden in artikel 3.5 worden overtreden, en deze niet volledig gemitigeerd kunnen worden - dan is het mogelijk om een ontheffing aan te vragen bij de provincie waarin het voornemen plaats vindt. De grond waarop een ontheffing mogelijk is, verschilt per categorie (1-3). Zie Bijlage 1 van de Natuurtoets (Antea Group, 2018) voor een uitgebreide toelichting.

2.2.2 Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in [artikel 1.11](#) de zorgplicht opgenomen. De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

3 Methodiek

3.1 Vleermuizen

Afbakening

Het onderzoek naar vleermuizen is te verdelen in het inventariseren van zomer- en kraamverblijfplaatsen, paarverblijfplaatsen, zwermplaatsen en winterverblijfplaatsen. Per mogelijk aanwezige functie is er onderzoek verricht conform het meest recente Vleermuisprotocol 2017.

Verblijfplaatsen/zwermgedrag

Vleermuizen gebruiken gedurende het jaar meerdere typen voortplantingsplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen. Dit zijn zomerverblijfplaatsen, winterverblijfplaatsen, kraamverblijfplaatsen en paarverblijfplaatsen.

Foerageergebied

Gebied waarbinnen een soort foerageert. Een foerageergebied is van essentieel belang voor het functioneren van de verblijfplaats wanneer er geen alternatieve foerageergebieden zijn om de eventuele aantasting ervan op te vangen.

Vliegroutes

Vaste route vanaf een verblijfplaats naar een foerageergebied, waarvan minimaal 5% van de in de verblijfplaats aanwezige individuen gebruik maakt. Een vliegroute is essentieel wanneer er geen goede alternatieve vliegroute is om vanuit de verblijfplaats het betreffende foerageergebied te bereiken dan wel dat er wel een alternatieve vliegroute is, maar het gebruik hiervan kost vergeleken met de originele vliegroute teveel energie (te ver omvliegen of te onbeschermt).

Paarterritoria

Territorium waarbinnen een mannelijke vleermuis baltst en deze verdedigt tegen andere mannetjes. Binnen een paarterritorium ligt de paarverblijfplaats.

Baltsroep

Sociaal geluid (roep) dat mannelijke vleermuizen gedurende de paartijd produceren met de functie om vrouwtjes te lokken en andere mannetjes af te weren. De baltsroep kan bestaan uit een werfroep en contactroep.

Baltslocatie

Een locatie waar de functie baltsen is en geen paarterritoria of paarverblijfplaatsen worden waargenomen.

De inventarisaties met betrekking tot vleermuizen zijn met behulp van een zogenaamde batdetector uitgevoerd. Er wordt standaard gewerkt met de Petersson D240X. Ter aanvulling is gewerkt met de Echo meter Touch Pro 2. Deze apparaten vangen de ultrasone geluiden van vleermuizen op en maakt deze hoorbaar en zichtbaar. Daarnaast biedt het apparaat de mogelijkheid geluiden op te nemen voor analyse achteraf. Enkele soorten zijn namelijk zeer moeilijk te determineren in het veld en vereisen een controle met behulp van analyse-software (o.a. Bat Explorer).

3.2 Veldbezoeken

Paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen

In de periode 1 augustus - 15 september 2018 zijn twee inventarisaties van vier uur uitgevoerd, teneinde paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen vast te stellen, dan wel uit te sluiten. De inventarisaties zijn afgestemd op zwermgedrag van de te verwachten soorten.

Zomer- en kraamverblijfplaatsen

In de periode 15 mei - 15 juli 2019 is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van zomer- en kraamverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze inventarisatie bestaat uit twee rondes, waarvan er één in de vroege ochtend vanaf circa twee uur voor zonsopkomst is uitgevoerd. De andere ronde heeft 's-avonds plaatsgevonden vanaf zonsondergang.

Winterverblijfplaatsen

Ten behoeve van het onderzoek naar winterverblijfplaatsen van vleermuizen is er tijdens de inventarisaties in het paarseizoen (augustus – september 2018) aandacht besteed aan het middernachtzwermen van vleermuizen bij potentiële winterverblijven.

3.3 Overzicht veldbezoeken

In Tabel 3.1 is een overzicht gegeven van de data en weersomstandigheden van de inventarisaties. Aangezien het plangebied te onoverzichtelijk is om het gehele gebouw te overzien, is het onderzoek uitgevoerd door twee - drie vleermuisdeskundigen. Hiermee is een vlakdekkend onderzoek uitgevoerd, conform het vleermuisprotocol (2017).

Tabel 3.1. Overzicht inventarisaties nader onderzoek Regenboogschool.

Datum	Tijd	Soortgroep	Activiteit	Weersomstandigheden
15-08-2018	21:06 – 02:24	Vleermuizen	Paarverblijfplaatsen en nachtzwermen	Vrijwel onbewolkt, windkracht 2, 20 °C
06-09-2018	21:07 – 02:21	Vleermuizen	Paarverblijfplaatsen en nachtzwermen	Vrijwel onbewolkt, windkracht 2, 17 °C
21-05-2019	21:00 – 23:30	Vleermuizen	Zomer- en kraamverblijven	Onbewolkt, windkracht 2, 16 °C
02-07-2019	03:23 – 05:48	Vleermuizen	Zomer- en kraamverblijven	Vrijwel onbewolkt, windstil, 15 °C

4 Resultaten

4.1 Algemeen

In het plangebied zijn de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis waargenomen, zie Figuur 4.1.

Figuur 4.1. Waarnemingen van de verschillende soorten in en om het plangebied.

De gewone grootoorvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis zijn enkel overvliegend waargenomen. In het schoolgebouw is een kraamkolonie van de gewone dwergvleermuis geconstateerd. Van de gewone dwergvleermuis zijn tevens een zomerverblijfplaats en paarverblijfplaats aangetroffen. Daarnaast is ook een paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis aangetroffen (zie Figuur 4.2 voor locaties).

Tabel 4.1. Bevindingen per bezoek aan de Regenboogschool te Nieuwendijk.

Datum	Bevindingen
15-08-2018	Veel foeragerende en overvliegende gewone dwergvleermuizen (circa 15) in het plangebied. Circa 7 baltsende gewone- en circa 2 baltsende ruige dwergvleermuizen in de omgeving van het plangebied.
06-09-2018	Evenals het terreinbezoek van 15-08-2019 waren veel baltsende gewone dwergvleermuizen aanwezig in en om het plangebied, circa 6 baltsende dieren werden aangetroffen en één baltsende ruige dwergvleermuis. Eén paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis geconstateerd en één

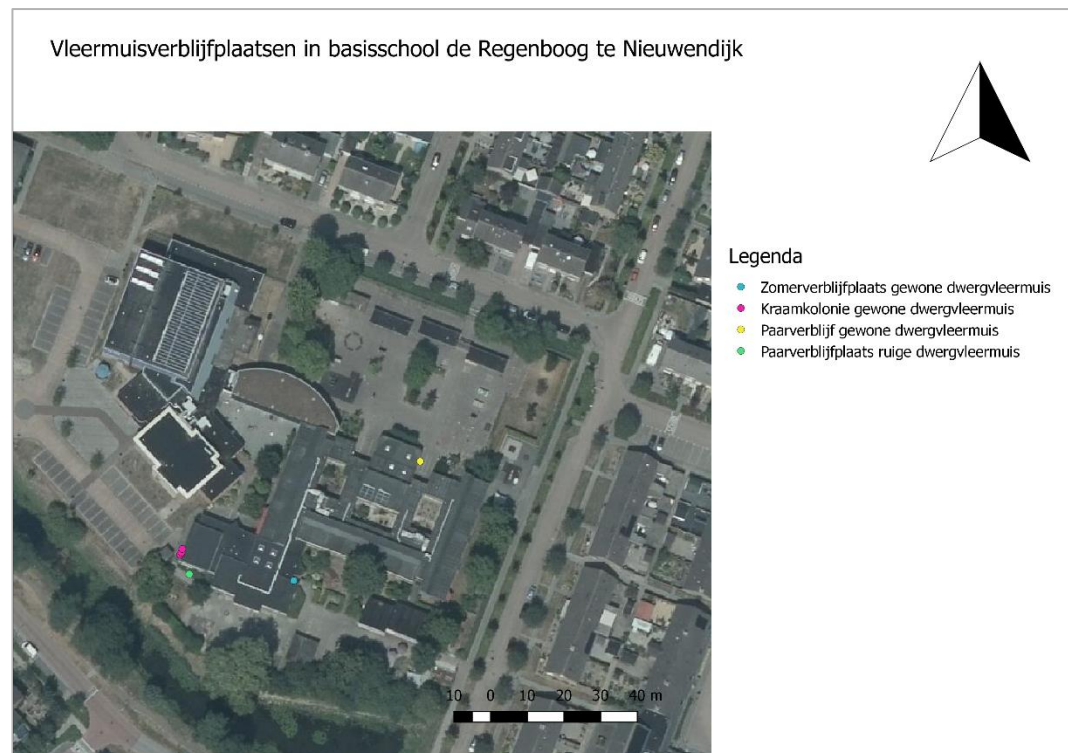
	paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis geconstateerd. De gewone dwergvleermuis tikte regelmatig al baltend de opening naar de spouw aan (voorzijde schoolgebouw). Ruige dwergvleermuis roepend vanuit de spouw (zuidzijde schoolgebouw).
21-05-2019	Veel vleermuiskeutels waargenomen bij twee locaties. Vermoeden bevestigd door het aantreffen van een kraamkolonie (115 uitvliegende gewone dwergvleermuizen) en een zomerverblijfplaats (8 gewone dwergvleermuizen). Foeragerende gewone dwergvleermuizen waren na uitvliegen actief in de schooltuin en vertrokken vervolgens in zuidelijke richting. Later op de avond zijn circa 10 foeragerende gewone dwergvleermuizen aangetroffen in het park ten zuiden van het plangebied. Tevens werd het plangebied later op de avond zelf slechts sporadisch bezocht door gewone dwergvleermuizen. Wel bleef activiteit in de omgeving van de kraamkolonie plaats vinden door terugkerende dieren.
02-07-2019	Kolonie blijkt deels te zijn verplaatst, 25 dieren aanwezig in de kraamverblijfplaats. De zomerverblijfplaats had tijdens dit terreinbezoek geen invliegende dieren en was verlaten. Geen aanvullende verblijfplaatsen geconstateerd. In de omgeving van het plangebied bleef het rustig, vóór zonsondergang zijn slechts drie foeragerende dieren gewone dwergvleermuizen waargenomen in het park ten zuiden van het plangebied. De verschijning van een merel bij de kraamlocatie verstoorde het zwermen (na het invliegen van 25 dieren) waarna deze vleermuizen niet zijn teruggekeerd naar de kraamlocatie.

Een overzicht van de aangetroffen verblijfplaatsen is weergegeven in Tabel 4.2.

Tabel 4.2. Overzicht van de aangetroffen verblijfplaatsen Regenboogschool Nieuwendijk 2019.

Soort	Type verblijfplaats	Aantal dieren
Gewone dwergvleermuis	Kraamverblijfplaats	115
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	8
Gewone dwergvleermuis	Paarverblijfplaats	1
Ruige dwergvleermuis	Paarverblijfplaats	1

De spreiding van de verblijfplaatsen zijn op kaart weergegeven in Figuur 4.1.

Figuur 4.2. Aanwezige verblijfplaatsen in het plangebied. De kraamkolonie is aanwezig in de spouw waarbij verdeeld over drie spouwgaten (roze stippen) werd uitgevlogen.

4.1.1 Zomer- en kraamverblijfplaatsen

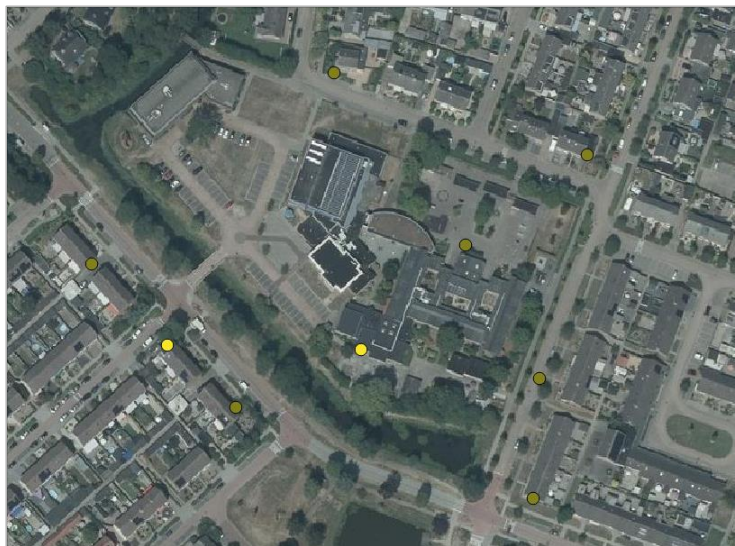
In het plangebied is een kraamverblijfplaats (115 vleermuizen) en een zomerverblijfplaats (8 vleermuizen) aangetroffen (zie Figuur 4.3). Gedurende de inventarisaties in het kraamseizoen zijn in de directe omgeving van het plangebied foeragerende en overvliegende individuen van de gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis waargenomen.

Figuur 4.3. Foto links: Zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis. Foto rechts: Kraamverblijfplaats gewone dwergvleermuis, rode cirkels zijn de uitvliegopeningen.

4.1.2 Paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen

Tijdens de inventarisaties in het paarseizoen zijn in de omgeving van het plangebied baltsende gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen geconstateerd, zie Figuur 4.4.

Legenda

- Baltslocaties ruige dwergvleermuis
- Baltslocaties gewone dwergvleermuis

Figuur 4.4. Baltslocaties van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Een stip staat voor de ingevoerde waarneming waar met name door de gewone dwergvleermuis een groter gebied werd gebruikt als territorium.

De vele baltslocaties om het plangebied gaven in het najaar van 2018 een sterk vermoeden dat een kraamlocatie zeer waarschijnlijk aanwezig is. Twee paarverblijfplaatsen zijn aangetroffen in het plangebied. Aan de noordzijde van het schoolgebouw een paarverblijfplaats in een opening van de spouw, bewoond door een gewone dwergvleermuis. Aan de zuidwestzijde van het schoolgebouw een paarverblijfplaats in een opening van de spouw, van de ruige dwergvleermuis (zie Figuur 4.5). Het is kenmerkend voor de ruige dwergvleermuis om vanuit de verblijfplaats te roepen, terwijl de gewone dwergvleermuis voornamelijk baltst in de vlucht.

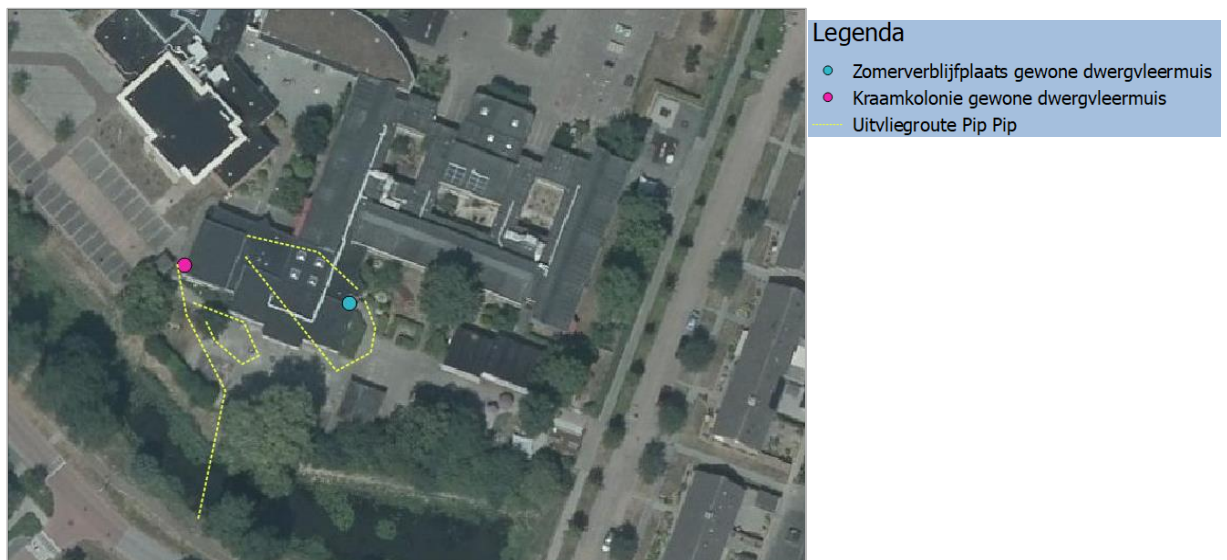
Figuur 4.5. Foto links: Paarverblijfplaats gewone dwergvleermuis. Foto rechts: Paarverblijfplaats ruige dwergvleermuis.

4.1.3 Winterverblijfplaatsen

Tijdens de inventarisaties gedurende het paarseizoen (augustus – september 2018) zijn geen zwermactiviteiten van vleermuizen waargenomen die duiden op een (massa)winterverblijfplaats. Echter, door de aanwezigheid van de verschillende verblijfplaatsen is het niet volledig uit te sluiten dat deze locaties ook in de winter gebruikt worden. Met name territoriale mannelijke dieren gebruiken de verblijfplaatsen in de winter.

4.1.4 Foerageergebieden en vliegroutes

In het plangebied is een vliegroute aanwezig vanuit de verblijfplaatsen. Essentiële foerageergebieden zijn niet aangetroffen. De vliegroute van de gewone dwergvleermuis vanuit de verblijfplaats door het plangebied loopt richting het zuiden. De route welke werd gebruikt is weergegeven in Figuur 4.6.

Figuur 4.6. Vliegroute van de gewone dwergvleermuis in het plangebied.

Aangezien de vleermuizen deze route direct vanuit de verblijfplaats gebruiken betreft het een essentiële vliegroute welke vanuit het schoolplein, langs de treurwilg, het park in loopt (zie Figuur 4.7 voor een impressie).

Figuur 4.7. Zicht op het schoolplein vanaf de weg ten zuiden van het plangebied waar de vliegroute van gewone dwergvleermuizen is gelegen.

5 Effectbeoordeling

In dit hoofdstuk worden de in hoofdstuk 4 uiteengezette bevindingen getoetst aan de Wet natuurbescherming en wordt ingegaan op de benodigde acties ten aanzien van de Wet natuurbescherming. In paragraaf 5.2 zijn de consequenties voor de planning aangegeven.

5.1 Toetsing Wet natuurbescherming

Alle vleermuissoorten zijn beschermd en staan vermeld op bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Indien vleermuizen worden verstoord of voortplantings- en rustplaatsen worden vernield of beschadigd, is sprake van overtreding van de gestelde verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming. Vliegroutes zijn beschermd als het van essentieel belang is voor het in stand houden van een vaste verblijfplaats. Dit is het geval als bij het verdwijnen van de vliegroute ook de verblijfplaats zou verdwijnen.

Het plangebied wordt door gewone- en ruige dwergvleermuizen gebruikt. Het plangebied bevat vier verblijfplaatsen, waaronder een kraamverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis waar 115 dieren zijn geteld. Daarnaast wordt vanuit de verblijfplaats een vliegroute gebruikt door de gewone dwergvleermuis. Bij het verdwijnen van de verblijfplaats zal ook de vliegroute komen te vervallen.

In het plangebied zijn vier verblijfplaatsen aanwezig en een vliegroute. Derhalve is bij de sloop van het gebouw een overtreding van de Wet natuurbescherming aan de orde en dient een ontheffing aangevraagd te worden.

5.1.1 Verblijfplaatsen

In het plangebied zijn vier verblijfplaatsen aangetroffen. Hieronder worden de verschillende verblijfplaatsen uiteengezet.

Kraamverblijfplaats gewone dwergvleermuis

De kraamkolonie gewone dwergvleermuizen bevindt zich aan de westzijde van het schoolgebouw langs een parkeerplaats. De spouw waarin de dieren verblijven is zwak verlicht door de verlichting op de parkeerplaats. Uit deze spouw zijn op 21 mei 2019, 115 gewone dwergvleermuizen uitgevlogen. Deze kraamlocatie is wettelijk beschermd volgens de Habitatrichtlijn, Artikel 3.5 uit de Wet natuurbescherming. Het verwijderen van deze verblijfplaats is in overtreding met de Wet. Om deze reden dient een ontheffingsprocedure te worden doorlopen. Een dergelijke ontheffingsprocedure neemt circa 20 weken (plus 6 weken ter inzage) in beslag.

Mitigatie / compensatie

Gewone dwergvleermuizen maken gebruik van meerdere verblijfplaatsen binnen hun territorium en verplaatsen circa elke 12 dagen (Dietz, Helversen & Nill, 2011). De voornaamste reden hiervoor is de aanwezigheid van parasieten (zoals vleermuisluizen) of overbevolking. De verschillende verblijfplaatsen worden jaarlijks meerdere malen bezocht en zijn van groot belang voor het voortbestaan van vleermuispopulaties. Het belangrijkste zijn de kraamverblijfplaatsen en winterverblijfplaatsen, waarin de waarborging van een populatie het meest kwetsbaar is. Het is belangrijk dat wanneer een verblijfplaats verloren gaat, deze wordt gecompenseerd om de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort te kunnen waarborgen.

Ter compensatie van een dergelijke verblijfplaats wordt geadviseerd om een kraamkast voor vleermuizen aan te bieden. Een voorbeeld van een dergelijke succesvolle kraamkast is de Korsten-vleermuiskast in Tilburg waarin op monitormomenten ruim 200 dieren zijn geconstateerd, zie Figuur 5.1.

Figuur 5.1. Kraamkast (Korsten-vleermuiskast), geschikt voor gewone dwergvleermuizen.

Bij compensatie van kraamverblijfplaatsen dienen de kasten van (meerlaags) model C:

- bij permanente vervanging geschakelde inbouwkasten of grotere inbouwkasten te zijn die plek kunnen bieden aan grote aantallen gewone dwergvleermuizen, waar voldoende wegkruipmogelijkheden in aanwezig zijn en die voldoende buffering voor temperatuurverschillen bieden;
- zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke locatie geplaatst worden en bij voorkeur niet verder dan 50 meter hier vandaan, - bij voorkeur geplaatst worden in het zwermgebied van de oorspronkelijke verblijfplaats waarbij de locaties worden afgestemd op de nabije vliegroute;
- een bezonning kennen van meer dan 10 uur per dag om een grotere kans op benutting te hebben;
- bij een tijdelijke vervanging een gewenningsperiode hebben van minimaal één volledig kraamseizoen (15 mei – 15 juli) waarin de oude en de nieuwe kraamverblijfplaats beiden aanwezig zijn.;
- Wat betreft de nieuwe locaties bij grootschalige ingrepen afgestemd worden met de functies die het gebied tot geschikt kraamgebied maken: vliegroutes, foerageergebied, drinkplaatsen;
- Altijd onder begeleiding van een gewone dwergvleermuisdeskundige bepaald worden en de effectiviteit van de genomen maatregelen moet gemonitord worden;
- In de nieuwbouw dienen vier permanente inbouwkasten (of open stootvoegen) te worden gerealiseerd.

De locatie van een kraamkast kan gerealiseerd worden op circa 20 meter afstand van de huidige kolonieplaats, zie Figuur 5.2. Vanwege de mogelijkheid om een dergelijke kraamkast op zeer korte afstand te plaatsen, is de verwachting dat deze kast snel ontdekt wordt door de vleermuizen. Om deze reden en vanwege het aantoonbare succes van deze uitgebreide kraamkast zal de voorgestelde compensatie voldoende zijn.

Figuur 5.2. Locatie van de kraamkolonie (paarse stip) en de beoogde locatie (paarse ster) van de kraamkast.

Vleermuiskolonies hebben meerdere verblijfplaatsen in hun omgeving. Door de kraamlocatie in de regenboogschool één op één te vervangen wordt geen afbreuk gedaan aan de beschikbare kraamverblijfplaatsen in de omgeving.

Zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis

De zomerverblijfplaats is tijdens het terreinbezoek van 21 mei 2019 geconstateerd en bevatte acht gewone dwergvleermuizen. Deze zomerverblijfplaats is wettelijk beschermd volgens de Habitatrichtlijn, Artikel 3.5 uit de Wet natuurbescherming. Het verwijderen van deze verblijfplaats is in overtreding met de Wet. Om deze reden dient een ontheffingsprocedure te worden doorlopen.

Mitigatie / compensatie

Ter compensatie van de verloren verblijfplaats kan worden gedacht aan standaard vleermuiskasten. Aangezien het verblijfplaatsen betreft met meerdere individuen wordt geadviseerd te werken met een groter model zoals bijvoorbeeld de VK MP 02 Vleermuizenkast. De verblijfplaats dient te worden gecompenseerd met factor vier, waardoor vier vleermuiskasten dienen te worden geplaatst in de directe omgeving (maximaal 200 meter) van de huidige verblijfplaats. In de nieuwbouw dienen vier permanente inbouwkasten te worden gerealiseerd.

Vervangende zomerverblijfplaatsen moeten bij voorkeur:

- van model A zijn bij tijdelijke vervanging van zomerverblijfplaatsen (zonder kraamfunctie) met < 10 dieren,
- voor tijdelijke vervanging van zomerverblijfplaatsen met < 10 dieren een gewenningsperiode kennen van minimaal 3 maanden (waarbij alleen de maanden april tot en met oktober meetellen) waarin de gewone dwergvleermuizen in staat zijn om de nieuwe verblijfplaatsen te vinden en te inspecteren omdat ze niet in winterrust zijn. Bijvoorbeeld: bij verwijdering van deze zomerverblijfplaatsen half mei 2016 moet de tijdelijke vervanging half september 2015 aanwezig zijn,

Paarverblijfplaats gewone- en ruige dwergvleermuis

De paarverblijfplaatsen zijn tijdens het terreinbezoek van 6 september 2018 geconstateerd en bevatten elk één individu. Deze paarverblijfplaatsen zijn wettelijk beschermd volgens de Habitatrichtlijn, Artikel 3.5 uit de Wet natuurbescherming. Het verwijderen van deze verblijfplaatsen is in overtreding met de Wet. Om deze reden dient een ontheffingsprocedure te worden doorlopen.

Mitigatie / compensatie

Ter compensatie van de verloren verblijfplaatsen kan worden gedacht aan standaard vleermuiskasten. Aangezien er slechts één individu aanwezig was in de kast kan worden volstaan met een model als de VK WS 01 Vleermuizenkast of de VK WS 02 Vleermuizenkast. De verblijfplaats dient te worden gecompenseerd met factor vier, waardoor acht vleermuiskasten dienen te worden geplaatst in de directe omgeving (maximaal 200 meter) van de huidige verblijfplaats. In de nieuwbouw dienen acht permanente inbouwkasten te worden gerealiseerd.

Vervangende paarverblijfplaatsen moeten bij voorkeur:

- van model A zijn bij tijdelijke vervanging,
- wat betreft de nieuwe locaties worden afgestemd met functies die het gebied tot geschikt paargebied maken: (massa-) winterverblijfplaatsen, vliegroutes, foerageergebied en met al bestaande territoria van mannetjes.
- een gewenningsperiode van minimaal 6 maanden voorafgaand aan de start van het paar seizoen kennen. Dit betekent dat vervangende paarverblijfplaatsen uiterlijk half februari aanwezig moeten zijn.

5.1.2 Overzicht compensatie en planning

Een overzicht van de te realiseren (tijdelijke) mitigatie is weergegeven in Tabel 5.1.

Tabel 5.1. Overzicht te realiseren compensatie.

Soort	Type verblijfplaats	Compensatie
Gewone dwergvleermuis	Kraamverblijfplaats	1 x kraamkast (Korsten-kast)
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	4 x vleermuiskast, bij voorkeur grote modellen zoals de VK MP 02 Vleermuizenkast
Gewone dwergvleermuis	Paarverblijfplaats	4 x vleermuiskast (VK WS 01 of VK WS 02 vleermuiskast)
Ruige dwergvleermuis	Paarverblijfplaats	4 x vleermuiskast (VK WS 01 of VK WS 02 vleermuiskast)
Totaal		1 x kraamkast (Korsten-kast) 4 x groot formaat standaard vleermuiskast 8 x standaard vleermuiskast

De tijdelijke kasten kunnen per direct worden opgehangen aan gebouwen in de directe omgeving, in een straal van 200 meter. Vleermuizen zijn dan niet meer actief, i.v.m. de winterrust. De gewenningsperiode (3 – 6 maanden) begint te lopen vanaf april 2020. Op basis van de noodzakelijke (tijdelijk) mitigatie en de gewenningsperiodes kunnen de fysieke werkzaamheden (o.a. de sloop) aan het gebouw starten na september 2020, na het verkrijgen van een Wnb ontheffing.

6 Conclusie en Aanbevelingen

De gemeente Altena is voornemens om aan de Hasselmanstraat 1 te Nieuwendijk de Regenboogschool te herontwikkeling naar een Multi Functionele Accommodatie (MFA). De bestaande gebouwen worden hiervoor gesloopt. Uit deze Natuurtoets (AG, 2018) is naar voren gekomen dat het schoolgebouw in het plangebied mogelijk functies bevat voor vleermuizen. Om te bepalen of dit daadwerkelijk het geval is, is in 2019 een nader onderzoek uitgevoerd.

In het plangebied zijn de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis waargenomen. De gewone grootoorvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis zijn enkel overvliegend waargenomen. In het schoolgebouw is een kraamkolonie van de gewone dwergvleermuis geconstateerd waar 115 dieren in verbleven. Daarnaast is een zomerverblijfplaats met acht gewone dwergvleermuizen aangetroffen en een paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis en een paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis.

De regenboogschool in Nieuwendijk is een belangrijke verblijflocatie voor vleermuizen en aantasting van de aanwezige verblijfplaatsen is in overtreding met de Wet natuurbescherming (Artikel 3.5, Wet natuurbescherming). Om deze reden dient een activiteitenplan worden opgesteld en een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag Provincie Noord-Brabant. Daarnaast dienen zo spoedig mogelijk mitigerende en compenserende maatregelen worden genomen door het plaatsen van vleermuiskasten in de directe omgeving van het plangebied.

7 Bronnen

Antea Group, 2018. Natuurtoets Regenboogschool Nieuwendijk.

BIJ12, 2017a. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017.

Dietz, C., Helversen, von, O., Nill, D., 2011. Vleermuizen. *Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika*. Tirion natuur i.s.m. de Zoogdiervereniging, Nijmegen.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging, 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017.

Overig:

NDFF

www.globespotter.cyclomedia.com

www.krnwtr.nl/hoogtekaart-van-nederland

www.zoogdiervereniging.nl

www.vivara.nl

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT
T. +31 6 20606920
E. michel.braad@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2016

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar worden
gemaakt door middel van druk, fotokopie,
elektronisch of op welke wijze dan ook,
zonder schriftelijke toestemming van de
auteurs.